

І. О. Руденька,

старший судовий експерт Дніпропетровського НДЕКЦ МВС України, м. Дніпро, Україна,
e-mail: tabloid@i.ua

ОЦІНКА ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ ТА ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ ЯК ПРЕДМЕТ СУДОВО-ГЕМОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Розглянуто сфери використання судово-гемологічних знань, завдання судово-гемологічної експертизи. Обґрунтовано, що предметом судової гемології є закономірності оцінки каміння (дорогоцінного, напівдорогоцінного) та ювелірних виробів. Підкреслена важливість органолептичних методів дослідження під час оцінювання дорогоцінного каміння та ювелірних виробів.

Ключові слова: судово-гемологічна експертиза, дорогоцінне каміння, ювелірні вироби, оцінка дорогоцінного каміння та ювелірних виробів.

Abstract. The areas of use of forensic gemological knowledge as well as tasks of forensic gemological examination have been considered. It has been substantiated that the subject of forensic gemology is regularities of stones (precious, semi-precious) and jewelry evaluation. The importance of applying organoleptic research methods while evaluation of precious stones and jewelry is emphasized. The conclusion is drawn on the need to evaluate precious stones and jewelry when performing forensic gemological examinations.

Keywords: forensic gemological examination, precious stones, jewelry, evaluation of precious stones and jewelry.

Аннотация. Рассмотрена сфера использования судебно-геммологических знаний, задания судебно-геммологической экспертизы. Обосновано, что предметом судебно-геммологии являются и закономерности оценки камней (драгоценных, полудрагоценных) и ювелирных изделий. Подчеркнута важность органолептических методов исследования при оценке драгоценных камней и ювелирных изделий.

Ключевые слова: судебно-геммологическая экспертиза, драгоценные камни, ювелирные изделия, оценка драгоценных камней и ювелирных изделий.

Під час розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень та цивільних, господарських чи адміністративних справ часто виникає необхідність у застосуванні спеціальних знань у галузі гемології. Такі спеціальні знання дедалі частіше використовують під час розслідування крадіжок майна, випуску недоброякісної продукції, розкрадання державного майна, під час розгляду судами цивільних справ, коли обставини обумовлюють необхідність дослідження дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, а також ювелірних виробів. Як свідчить судово-слідча практика, нелегальний ринок обігу дорогоцінного каміння щорічно досягає 5 млрд доларів. Нелегальний ринок махінацій із виробами з дорогоцінного каміння становить близько 25 млрд гривень, де одним із видів посягання на фінансові інтереси держави є незаконні видобуток, виробництво та обіг каміння органічного утворення, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння.

В Україні в різні часи розглядали актуальні питання використання судово-гемологічної експертизи

в кримінальному, цивільному, адміністративному та господарському провадженнях. Зокрема, питання кримінальної відповідальності у сфері обігу дорогоцінного каміння висвітлено в роботах П. П. Андрушка, В. К. Гіжевського, Н. О. Гурової, В. І. Касинюка, В. М. Киричка, Л. С. Кучанської, М. П. Стрельбицького та ін. Проблемам класифікації дорогоцінного каміння приділяли увагу в роботах С. А. Вижви, О. Л. Гелети, В. І. Соболевського, В. А. Нестеровського та ін. Окремим аспектам протидії незаконному обігу дорогоцінного каміння присвячено роботи Р. Г. Абсолямова, К. В. Казанцева та ін. Проблеми судово-експертного дослідження дорогоцінного, напівдорогоцінного каміння та ювелірних виробів досліджували Т. М. Артюха, О. Л. Гелета, П. В. Захарченко та ін.

Тому існують підстави констатувати, що методологічним питанням судово-гемологічної експертизи як класу судових експертиз присвячено лише поодинокі наукові роботи. Це, на нашу думку, є причиною недостатнього теоретичного визначення предмету й сутності судово-гемологічної експертизи, її завдань та питань, що вирішують під час її провадження, фактичною відсутністю методики судових гемологічних досліджень.

Термін «гемологія» походить від латин. *gemma* – самоцвіт, дорогоцінний камінь. Науковці виділяють такі завдання судової гемології: діагностичне (встановлення характерних (типоморфних) ознак дорогоцінного каміння, за допомогою яких встановлюють його належність до певного типу каміння за ознаками гемологічної класифікації); сертифікаційне (поділення дорогоцінного каміння за сортами, встановленими відповідно до певних сортових ознак, визначених у відповідній нормативній документації); оцінне (оцінка — це визначення вартості дорогоцінного каміння, його технічних чи мистецтвознавчих характеристик).

Предметом судової гемології є закономірності оцінки каміння (дорогоцінного, напівдорогоцінного) та ювелірних виробів.

Визначенню оціночних характеристик дорогоцінного каміння та ювелірних виробів присвячено багато спеціальної літератури.

Правильна оцінка допоможе не тільки оцінити дорогоцінне каміння, ювелірний виріб, а й реалізувати його, адже якщо йдеться про невеликі прикраси (кулони, каблучки, сережки тощо), то в них ціна за камінь може складати від 80 до 90 % загальної вартості виробу. Для оцінки таких виробів важливі такі параметри: розмір (маса), прозорість (чистота), колір, якість огранки, оригінальність.

На основі оцінних характеристик, присвоєних експертом-гемологом дорогоцінному каменю у виробі, оцінщик визначає вартість самого виробу. Як свідчить експертна практика, можливо виникнути така ситуація, коли думка незалежних оцінщиків про один і той самий об'єкт

рзнитиметься. Це свідчить про те, що оцінщик не завжди знає тонкощі гемологічної експертизи, а експерт-гемолог часто не володіє методикою визначення ринкової чи іншої вартості об'єкта гемологічного дослідження й оцінки.

Оцінюють дорогоцінне каміння в незакріпленому вигляді. Слід також враховувати, що у випадку, коли досліджуваний об'єкт знаходиться в закріпленому стані, можливі похибки в його оцінці. Для можливості проведення оцінки дорогоцінного каміння та ювелірних виробів зі вставками із дорогоцінного каміння або без них, судовим експертам-гемологам слід пройти курс навчання в Державному гемологічному центрі України й отримати сертифікати: «Атестація і експертна оцінка діамантів», «Атестація і експертна оцінка дорогоцінного каміння 1—4 порядку», «Атестація і експертна оцінка напівдорогоцінного каміння», «Атестація і експертна оцінка дорогоцінного каміння органічного походження».

Оцінюють дорогоцінне каміння найчастіше органолептичними методами. Саме тому експерту-гемологу необхідно мати гострий зір, гарне кольоровідчуття,

уважність, посидючість тощо. Крім того, експертам-гемологам слід знати еталонні зразки дорогоцінних матеріалів (дорогоцінних металів).

Отже, вважаємо за доцільне доповнити п. 11.2 розд. XI «Гемологічна експертиза» наказу Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» таким завданням як «визначення вартості каміння, виробів з каміння та ювелірних виробів зі вставками з каміння». Такі зміни пропонуємо також запровадити в інші відомчі інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [1].

Список використаних джерел

1. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.) // Офіційний вісник України. 1998. № 46. Ст. 1715.

К. Є. Руднева,

судовий експерт ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7676-749X>, e-mail: rudneva770@ukr.net

Г. В. Смирнов,

завідувач лабораторії ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9868-9330>, e-mail: smirnovgeorg64@gmail.com

Г. І. Гуріна,

кандидат хімічних наук, Харківський Національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова,
м. Харків, Україна,
e-mail: gigurina@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГУАНІДІНОВІСНИХ ДЕЗИНФЕКТОРІВ НА ВОДНІЙ ОСНОВІ

Анотація. Розглянуто проблему визначення діючої речовини гуанідину у складі дезінфекторів на основі водних розчинів. Надано стислу характеристику цієї групи хімічних речовин. Робота має актуальність у зв'язку з відсутністю методик криміналістичного дослідження антисептичних засобів із вмістом гуанідину та його похідних.

Ключові слова: антисептики, дезінфектори, гуанідін, газова хроматографія-мас-спектрометрія, ІЧ-спектроскопія.

Abstract. The problem of determining the active component of guanidine in the composition of disinfectants based on aqueous solutions is considered. A brief description of this group of chemicals is provided. The work is relevant due to the absence of methods of forensic research on antiseptics containing guanidine and its derivatives.

Keywords: antiseptics, disinfectants, guanidine, gas chromatography-mass spectrometry, IR spectroscopy.

Аннотация. Рассмотрена проблема определения действующего вещества гуанидина в составе дезинфекторов на основе водных растворов. Дана краткая характеристика этой группы химических веществ. Работа актуальна в связи с отсутствием методик криминалистического исследования антисептических средств с содержанием гуанидина и его производных.

Ключевые слова: антисептики, дезинфекторы, гуанидин, газовая хроматография-мас-спектрометрия, ИК-спектроскопия.

Із початком пандемії 2019 року у світі значно підвищилося використання антисептичних засобів та дезінфекторів. Виробники пропонують нові види дезінфікуючих засобів для поверхонь, шкіряного покрову, підвищують обсяги їх виробництва. Серед продуктів, які мають антисептичні та дезінфікуючі властивості, на ринку представлено серветки, гелі, спреї та пінки, які містять не тільки спирти, а й органічні та неорганічні сполуки з бактерицидними та фунгіцидними властивостями. Наразі ринок антисептичних засобів України поділяється на два типи — спиртовмісні антисептичні засоби та суміші на водній основі.

Серед антисептиків на водній основі широке використання отримали розчини з органічними нітрогеновмісними сполуками. Саме їх вміст обумовлює бактерицидний ефект водних розчинів.

Поширення набула така субстанція, як гуанідін, відкрита ще на початку XIX ст. Похідні гуанідину знайшли широке використання як антисептики, консерванти, лікарські засоби, інсектициди.

Гуанідиновмісні препарати на оброблювальних поверхнях залишають плівку пролонгованої дії, яка зберігає